

Het Begint met Taal

Landelijke ondersteuning van vrijwillige taalcoaching aan anderstaligen

De landelijke koepel Stichting HET BEGINT MET TAAL ondersteunt vrijwillige taalcoachingorganisaties in heel Nederland. De Stichting ondersteunt de organisaties met advies, bijeenkomsten, trainingen, materiaal, belangenbehartiging en vooral door het verzamelen en delen van informatie waardoor de lokale organisaties actief bijdragen aan de kracht van het netwerk. Alle aangesloten taalcoachingorganisaties geven met goed gecoachte vrijwilligers op maat gesneden taalondersteuning aan anderstaligen. Lesredacteur Barbara Klomp voerde een gesprek met Sylvia de Groot Heupner, directeur van HET BEGINT MET TAAL. Daarnaast bezocht ze een Taalproject in Leerdam, één van de aangesloten organisaties. In dit artikel vindt u het verslag.

HET BEGINT MET TAAL ontstond eind 2013 uit de fusie van twee ondersteunende vrijwilligersorganisaties: SAMENSpraak NEDERLAND en LANDELIJK NETWERK THUISLESORGANISATIES. Inmiddels zijn er meer dan honderd vrijwilligersorganisaties bij HET BEGINT MET TAAL aangesloten. Het gaat om heel verschillende organisaties, van groot opgezette groepen tot hele kleine organisaties met slechts enkele vrijwilligers. Ze zijn verspreid over bijna heel Nederland. Bijna, want zo zijn er nog geen organisaties aangesloten op de Waddeneilanden. 'Ook daar zijn we echter actief op zoek,' vertelt Sylvia, 'we zijn druk bezig met het in kaart brengen van de organisaties daar; op Texel zijn we al bezig. Soms zijn de organisaties zo klein dat ze ook bij de gemeenten niet in beeld zijn.'

'We zijn echt een ondersteunende organisatie, we leveren waar lokaal behoefte aan is. Heel vaak hebben organisaties dezelfde soort vragen. Onze rol is het samenbrengen van de kennis en dat weer verspreiden.

Wat we nu vaak zien, is dat er hele mooie nieuwe initiatieven worden opgezet. Dan kan iedereen wel zelf opnieuw het wiel uitvinden, maar wij willen deze 'best practises' graag delen.'

Trainingen

'We geven veel trainingen, vanuit het perspectief van de vrijwilliger. Hoe

geef je les als vrijwilliger? We zien de rol van vrijwilliger anders dan die van een professionele docent. Heel veel vrijwilligers hebben zelf geen onderwijsachtergrond.

De vrijwilliger zit met veel vragen. Hoe geef ik les? Hoe leer je een tweede taal? Hoe leer je klanken aan/af? Hoe geef je feedback? Hoe zorg je dat je het niet te groot maakt, niet alles gaat verbeteren, maar hoe focus je? Op dat soort vragen geven we in de trainingen antwoord.

Ook het stellen van grenzen is belangrijk. Bij een vrijwilliger is er toch een ander soort contact; het is erg laagdrempelig, er ontstaat snel een vertrouwensband. Je hoort ook vaak dat mensen na een taaltraject contact blijven houden en op verjaardagen uitgenodigd worden. Wat natuurlijk prachtig is, maar het kan ook erg ingewikkeld worden.'

Spreektaal

'We bieden ook materiaal. Samen met de VU hebben we de methode SPREEKTAAL ontwikkeld. Daarvoor hadden we eerst een onderzoek uitgevoerd onder alle vrijwilligersorganisaties met de vraag 'wat voor materiaal gebruik je?'. Het was eigenlijk de bedoeling om een soort top 5 te maken van wat nou het beste werkt als je vrijwilliger bent en taalondersteuning geeft.

In het onderzoek kwam sprong één wens er uit: 'We hebben heel erg iets

Dan kan iedereen wel zelf opnieuw het wiel uitvinden, maar wij willen deze 'best practises' graag delen

nodig dat op spreken gericht is en dan ook echt voor vrijwilligers, in principe mensen zonder taal- of onderwijsachtergrond.

We zijn samen met de VU om tafel gegaan en hebben een aantal fondsen en het ministerie benaderd. Die hebben het project vervolgens gefinancierd. Het is heel praktisch materiaal: jezelf voorstellen, boodschappen doen, etc. Het was meteen succesvol. Het wordt erg veel – ook vanuit het buitenland – gedownload. SPREEKTAAL 1 was gericht op starters tot A1 niveau. Maar ja, met A1 ben je er nog niet, dus we hebben nu net SPREEKTAAL 2 uitgegeven dat tot A2 gaat.

We zijn nu bezig met een webinar² voor vrijwilligers over SPREEKTAAL. Er komen veel vragen over SPREEKTAAL, bijvoorbeeld ‘Hoe werk je nou met SPREEKTAAL als iemand echt nog geen Nederlands spreekt?’ De webinars zijn succesvol, het eerste zat binnen een dag vol. We zijn nu weer nieuwe aan het plannen.’

Best practices

‘Een van de kerntaken van HET BEGINT MET TAAL is het verzamelen en verspreiden van informatie, kennis en ook informatie over succesvolle projecten.

Zo was het project GEZINSTAAL-COACHING in Rotterdam erg geslaagd. Hoe betrek je ook de kinderen bij de taalcoaching, hoe kun je het hele gezin trainen? De ouders krijgen niet alleen lessen in taalvaardigheid, maar ook in taalstimulatie. Hoe kun je ervoor zorgen dat je kinderen taalvaardig worden?

In Rotterdam waren ze daar erg succesvol mee bezig, dus dat willen we graag delen met andere organisaties. De kennis is er al, het materiaal is er en de taalvrijwilligers worden getraind. Wij verzamelen dan alles en geven een soort blauwdruk door. We hebben een aantal bijeenkomsten georganiseerd voor coördinatoren. Iedereen kan het dan op zijn eigen manier uitvoeren. De organisaties krijgen niets opgelegd, maar profiteren van de ervaringen en kennis van projecten die ergens anders in het land al succesvol blijken.’

Concurrentie?

‘Doel van HET BEGINT MET TAAL is dat de organisaties van elkaar leren, dat de lokale samenwerking gestimuleerd wordt. Er wordt soms wel gedacht dat samenwerking ook concurrentie is, maar er zijn zoveel mensen die de taal niet machtig zijn. Hoe meer organisaties er zijn, hoe meer anderstaligen bediend worden.

In de tijden van de inburgering merkte ik dat gevoel van concurrentie wel. Vanuit de roc’s en andere taal-aanbieders heerste het gevoel van ‘Nu gaan de vrijwilligers ons werk overnemen.’

Is dat ook echt gebeurd?

‘Ik kan niet ontkennen dat er veel mensen zijn ontslagen. Maar ik denk niet dat de vrijwilligersorganisaties het formele onderwijs vervangen hebben. Ik denk dat er nu minder mensen naar goed onderwijs kunnen gaan, dat er minder aanbod is.

Vrijwilligersorganisaties kunnen de rol van onderwijs niet innemen. Er is een verschil tussen formeel en non-formeel onderwijs. Je biedt niet hetzelfde. Als iemand echt een taalstap moet maken, dan heb je echt het formeel onderwijs nodig.’

Groei

‘Voor ons is taal het middel om iemand een stapje verder op weg te helpen, dat geldt voor alle organisaties. Het aantal organisaties groeit evenals het aantal aanmeldingen van anderstaligen, deels omdat ons netwerk gegroeid is, maar ook omdat de organisaties zelf meer mensen bereik- ken.

Veel formeel onderwijs is weggevallen. Het verschuiven van de inburgeringstaak van de gemeente naar de inburgeraar en het reorganiseren van de zorg- en welzijnsorganisaties die ook een grote taak in het formeel en informeel onderwijs hadden, zorgt voor een verschuiving. Wat misschien nog wel meer meespeelt, is dat mensen die wel een formeel traject gevolgd en afgerond hebben, hierna in een gat vallen. Mensen die bijvoorbeeld succesvol hun inburgeringsexamen hebben afgerond, leven vaak in een geïsoleerde situatie en spreken na hun cursus weinig Nederlands meer.’

Samenwerking formeel en non-formeel onderwijs

‘De vrijwilliger kan de plek van de Nt2-docent niet vervangen, je kunt elkaar wel versterken. Het formele onderwijs is er op gericht om de cur-

sist een stap verder te krijgen. Daar kan een vrijwilliger wel aan meewerken. Bijvoorbeeld bij inburgeraars die ook een taalmaatje hebben, zie je dat ze met de vrijwillige taalcoach voornamelijk aan spreekvaardigheid werken of aan andere onderdelen waarvoor de Nt2-docent onvoldoende tijd heeft om individueel te oefenen. Uit onderzoek is gebleken dat inburgeraars die naast het formele onderwijs ook begeleid worden door een vrijwilliger, meer kans van slagen hebben.

De samenwerking versterkt het inburgeringstraject, maar de vrijwilliger is er soms ook juist na het inburgeringstraject. Dat zien we steeds vaker, steeds meer cursisten komen na de inburgering niet daadwerkelijk via werk of vrijwilligerswerk in de samenleving terecht en hebben dan nog echt iemand nodig om af en toe Nederlands mee te kunnen praten. Het is belangrijk werk dat de Nt2 docenten in het formele onderwijs doen, maar de anderstaligen die buiten het formele onderwijs vallen, kunnen vaak nergens meer terecht. Ze hebben soms de taal geleerd, maar niet op het niveau waarop ze in de samenleving aan de slag kunnen.

Tussen een diploma en daadwerkelijke volledige participatie en taalkennis zit nog een groot gat. Dat is zorgelijk, want dat heeft ook te maken met hoe de samenleving is ingericht, dat mensen gewoon niet aan een baan komen. Als de taal geen noodzaak is, dan raak je haar heel snel kwijt.'

'Ik heb nu zelf een taalmaatje, zij is Turks,' vertelt De Groot Heupner, 'en ze zegt ook steeds 'ik voel me zo opgesloten in mijn eigen hoofd. Als ik iets meer Nederlands zou spreken zou ik me niet zo gevangen voelen, dan zou ik me vrij voelen.'

Taalproject Leerdam

Ik zit bij het TAALPROJECT in Leerdam aan tafel met coördinator en oprichter Martijn Lukkien, taalvrijwilliger Mathilde Mosselman en cursist Yunfang Chen. 'Gewoonlijk zijn er nog twee cursisten, de groep bestaat uit drie cursisten, uit Thailand, Eritrea en China,' vertelt Mathilde Mosselman. De meeste groepjes bij het TAALPROJECT bestaan uit vijf cursisten en twee taalvrijwilligers.

In juni vorig jaar is het TAALPROJECT in Leerdam van start gegaan. In februari ontvingen de eerste vijftig cursisten een certificaat uit handen van de wethouder.

De startersgroep waar Yunfang deel van uitmaakt, werkt veel met de methodes SPREEKTAAL en BETER LEZEN. In de les praten en lachen ze veel, soms zo hard dat de burens klagen dat ze door het gelach de tv niet kunnen horen. Yunfang moet inburgeren en volgt daarvoor ook lessen bij een formele taalaanbieder, maar zij vindt de lessen bij Mathilde beter. 'Hier praten we veel,' vertelt ze, 'op de andere school zitten we veel achter de computer.'

Bij het taalproject worden de vrijwillige taalcoaches goed begeleid. Ze werken in tweetallen, een ervaren en minder ervaren taalcoach, en ze doen veel aan intervisie. 'Ik loop wel eens tegen dingen aan die ik lastig vind,' vertelt Mathilde, 'Hoe bouw ik bijvoorbeeld een les op? Dan heb je samen een tekst gelezen, de moeilijke woorden besproken en dan denk ik 'en dan? Wat doe ik nu?' Of bij grammatica, dan merk ik dat mijn cursisten wat meer uitleg willen, maar hoe leg ik dat uit, op zo een laag taalniveau? En wat leg je uit? Waar begin je?' Naast de introductietraining heeft

Mathilde nog geen trainingen gevolgd. 'Ik ben net een jaar bezig, maar ik kan me voorstellen dat ik in de toekomst wel graag meer trainingen wil volgen.'

Mathilde heeft geen onderwijsachtergrond en doet het vrijwilligerswerk naast haar reguliere werkzaamheden. 'Ik moet soms echt vliegen om hier op tijd te zijn, dan kom ik helemaal verhit en vermoeid aan, maar ik ga hier altijd met zoveel energie weer weg, het is zo leuk!'

Barbara Klomp

De auteur is redacteur van Les en (A)Nt2-docent. Daarnaast is ze taalconsulent bij het Utrechtse project TAAL DOET MEER.

Correspondentie: roelantslied@gmail.com

Noten

1. SPREEKTAAL is een methode voor vrijwilligers die anderstaligen (van niveau 0 tot A1+) ondersteunen bij het beter Nederlands leren spreken. SPREEKTAAL is geschikt voor alle anderstaligen, van laag- tot hoog opgeleid, analfabeten, laaggeletterden en hoog-opgeleiden, mannen en vrouwen. Voor meer informatie zie www.hetbegintmettaal.nl
2. Een webinar (of online seminar) maakt het mogelijk om vanuit een centrale plek een interactieve presentatie of training te geven waarbij 100 tot duizenden deelnemers tegelijk kunnen meekijken (zogenaamde one-to-many communicatie).

Voor meer informatie:
www.hetbegintmettaal.nl

Uit onderzoek is gebleken dat inburgeraars die naast het formele onderwijs ook begeleid worden door een vrijwilliger, meer kans van slagen hebben